

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ ПОРТАЛ ДЛЯ БАТЬКІВ-ВИХОВАТЕЛІВ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ СІМЕЙНОГО ТИПУ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЇХ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

***Резюме.** У статті проаналізовано інформаційно-освітній портал для батьків-вихователів як засіб розвитку їх педагогічної компетентності у процесі соціально-педагогічного супроводу дитячого будинку сімейного типу.*

***Ключові слова:** педагогічна компетентність, інформаційно-освітній портал, батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу, соціально-педагогічний супровід дитячого будинку сімейного типу, інформаційно-освітній портал для батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу.*

Постановка проблеми. Сучасна Україна як держава, що взяла курс на розвиток інформаційного суспільства, визнає необхідність надання державної підтримки та стимулювання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту, науку, бізнес, виробництво тощо. Даний процес спрямований на поліпшення життєвого рівня населення завдяки економічному зростанню, забезпеченню прав і свобод людини, наданню рівного якісного доступу до інформації, освіти, послуг закладів охорони здоров'я та адміністративних послуг органів державної влади та органів місцевого самоврядування, створенню нових робочих місць і розширенню можливостей щодо забезпечення соціального захисту вразливих верств населення, зокрема людей, що потребують соціальної допомоги та реабілітації [2].

Сьогодні, в умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій як провідного ресурсу інформаційного суспільства, вагомого значення набуває вдосконалення процесу застосування соціальними працівниками / педагогами нових форм соціальних захисту та підтримки населення, в тому разі засобами інформаційно-комунікативних технологій. Зокрема, необхідним виступає підсилення професійного соціального супроводу дитячого будинку сімейного типу (далі – ДБСТ), як обов'язкової складової його функціонування, що пояснюється рядом утруднень, виявлених у практиці життєдіяльності означеного інституту сімейного виховання [6].

На нашу думку, соціальний супровід ДБСТ доцільно вдосконалювати за рахунок впровадження технологій дистанційної освіти в соціально-педагогічну роботу з батьками-вихователями ДБСТ, зокрема, шляхом створення інформаційно-освітнього порталу.

Сьогодні в Україні уже з'являються окремі портали для сімей замісної опіки: всеукраїнський портал національного усиновлення «Сирітству – ні!» <http://www.sirostvy.net/ua/>; портал для дітей та батьків «Детки&предки» <http://www.detki-and-predki.com/>; Інтернет-портал “Діти України” www.children.edu-ua.net/; Сайт Всеукраїнської громадської організації «Асоціація – моя родина «Україна без сиріт»» <http://www.moya-godyna.org.ua/> та ін. Проте, дані портали носять здебільшого інформаційний характер. При цьому в соціально-педагогічній роботі з ДБСТ, на сьогодні, можливості Інтернет-порталів як засобів консультування та комунікації в цілому а також як засобів розвитку педагогічної компетентності батьків-вихователів ДБСТ, зокрема, залишаються не використаними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційно-комунікаційні технології стали предметом розгляду багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців таких як, С. Гунько, М. Жалдака, О. Значенко, В. Клочко, Н. Морзе, Ю. Трипса та ін. Розвивальний потенціал Інтернет-середовища та його освітні можливості досліджували І. Аршава, Ю. Бабаєва, Р. Гуревич, О. Войскунський, І. Кузнецова, Е. Носенко, М. Смультсон,

А. Співаковський, О. Тихомиров, В. Фатунова та ін. Аналізу особливостей освітніх веб-сайтів в Інтернет ресурсах присвячені роботи І. Бекасова, А. Гулишиної, Ю. Гурського, Л. Капанадзе, В. Стражева, Е. Філогєєвої, Є. Якушиної та ін.

Разом з тим, теоретичний аналіз означених вище наукових праць, а також вивчення практичного досвіду з проблеми соціального супроводу сімей замісної опіки свідчать, що особливості впровадження технологій дистанційної освіти в соціальну роботу / соціальну педагогіку та можливості інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів ДБСТ як засобу розвитку їх педагогічної компетентності в сучасному науковому фонді ще не досліджено.

Метою статті є аналіз інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів як засобу розвитку їх педагогічної компетентності у процесі соціально-педагогічного супроводу ДБСТ.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, для досягнення поставленої мети статті необхідно оперувати чітко визначеним понятійним апаратом. Насамперед, потрібно з'ясувати зміст термінів «портал» та «інформаційно-освітній портал»; проаналізувати можливості інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів ДБСТ як засобу розвитку їх педагогічної компетентності.

Дослідники Т. Калюжна і В. Осадчий сходяться в думці про те, що портал – це сайт, організований як системне багаторівневе об'єднання різних ресурсів і сервісів (пошук, форуми, блоги, новини, обговорення, пошта, сховища файлів тощо) [4, 110; 8].

Зміст поняття «освітній портал», В. Осадчий уточнює як системне багаторівневе об'єднання різних інформаційно-освітніх ресурсів та програмних комплексів, що працюють на основі єдиної бази даних і єдиних стандартів обміну інформацією, розраховане на певну аудиторію користувачів і призначене для аналізу, обробки, доставки освітньої інформації та надання доступу до різних сервісів на основі персоналізації за допомогою будь-якого пристрою, підключеного до Інтернет [7, 13].

М. Кадемія та С. Петрович, наголошуючи на важливості застосування порталів в науці й освіті, визначають інформаційно-освітній портал як сукупність інформаційних, технологічних і адміністративно-організаційних компонентів, взаємопов'язаних із метою реалізації однієї цільової функції – забезпечення якісного освітнього процесу на значній від викладача відстані [3].

В своєму дослідженні, ми спираємося на визначення В. Осадчого [7], і розуміємо під змістом інформаційно-освітнього порталу соціально-педагогічного супроводу батьків-вихователів ДБСТ віртуальне інформаційно-аналітичне середовище взаємодії суб'єктів соціально-педагогічного супроводу, системне багаторівневе об'єднання тематичних ресурсів і сервісів у мережі Інтернет під єдиною ІР-адресою (глобально унікальною адресою в Інтернеті).

Ми погоджуємося із думкою Г. Ковтонюк стосовно того, що портал є одним із найефективніших способів накопичення великих обсягів інформаційних ресурсів: «Якщо сайт – це місце в Інтернеті, де фізично розміщуються матеріали, то портал – це сайт, який виконує роль відправної точки пошуку по таких сайтах. Портал має власну систему пошуку, базу даних веб-сайтів, які знаходяться в каталозі та інші корисні сервіси для користувачів» [5].

Виокремлюють вертикальні портали (присвячені конкретній темі, що надають різні сервіси в її рамках) і горизонтальні портали, або портали загального характеру (пропонують набір сервісів, що обслуговують різні теми). Вертикальний портал – це сайт, пов'язаний із галуззю або конкретною проблемою [4, 110].

Портали всіх типів мають такі загальні риси:

- здатність інтеграції й агрегації великого обсягу різнотипних даних;
- наявність гнучких механізмів пошуку;

- наявність сервісу;
- наявність засобів персоналізації змісту порталу для певного користувача [1].

Важливими для нашої статті є дослідження В. Осадчого здійснені у напрямку визначення освітніх можливостей мережі Інтернет. До яких вчений відносить: оперативне передавання і отримання будь-якої (звук, відео, текст, графіка) інформації на будь-яку відстань; зберігання, редагування, обробка та подання (друк, вивід на фото- чи відеострічку) інформації через різні джерела; реалізація інтерактивності за допомогою мультимедійних технологій і оперативного зворотного зв'язку; надання можливості спілкування з будь-яким партнером за допомогою різноманітних систем (відеоконференції, чати, форуми, Інтернет-телефони, Інтернет-пейджери тощо) [8, 11].

Визначення змісту основних термінів дослідження дозволяє нам перейти до безпосереднього аналізу інформаційно-освітнього порталу як засобу розвитку педагогічної компетентності батьків-вихователів у процесі соціально-педагогічного супроводу ДБСТ.

Метою створення інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів ДБСТ є, по-перше, забезпечення розвитку педагогічної компетентності батьків-вихователів ДБСТ шляхом використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; по-друге, вдосконалення соціального супроводу за рахунок впровадження технологій дистанційної освіти в соціально-педагогічну роботу з батьками-вихователями ДБСТ.

Завданнями інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів ДБСТ, спрямованого на розвиток їх педагогічної компетентності у процесі соціально-педагогічного супроводу, є:

- посилення активної ролі батьків-вихователів ДБСТ в особистій просвіті, виборі пріоритетних напрямків, форм та індивідуальних траєкторій самовдосконалення;
- розширення можливостей діалогу батьків-вихователів ДБСТ з соціальними працівниками / педагогами, психологами, іншими спеціалістами та між собою, незалежно від територіального розташування;
- забезпечення соціально-педагогічної та психологічної підтримки батьків-вихователів ДБСТ у напрямку розвитку їх педагогічної компетентності за допомогою інформаційно-освітнього порталу;
- впровадження технологій дистанційного консультування з питань навчання та виховання дітей-вихованців;
- розвиток у батьків-вихователів рефлексивних умінь: самовиховання, саморегуляція, самокритичність, самоконтроль, самооцінка;
- обмін між батьками-вихователями досвідом виховання дітей-вихованців;
- використання можливостей інформаційно-освітнього порталу в процесі соціально-педагогічного супроводу ДБСТ для перепідготовки та підвищення кваліфікації батьків-вихователів ДБСТ;
- забезпечення професійної орієнтації та самовизначення для майбутніх батьків-вихователів ДБСТ.

На нашу думку, зміст інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів ДБСТ, спрямованого на розвиток їх педагогічної компетентності в процесі соціально-педагогічного супроводу, має спиратися на принципи: науковості, актуальності, доцільності, наочності, безперервності, випереджального характеру, можливості інформаційного нагромадження, відкритості та доступності, орієнтури на чітко визначену цільову аудиторію – батьків-вихователів ДБСТ, спрямованості на саморозвиток особистості батьків-вихователів ДБСТ.

При розробці інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів ми враховували характерні риси системи дистанційної освіти, які спрямовані на реалізацію системи безперервної освіти «через усе життя».

Характерні риси системи дистанційної освіти виступили для нас теоретичним орієнтиром у визначенні можливостей інформаційно-освітнього порталу як засобу розвитку

педагогічної компетентності батьків-вихователів у процесі соціально-педагогічного супроводу ДБСТ і, відповідно до мети нашої статті, набули такого змісту:

- гнучкість: батьки-вихователі ДБСТ не відвідують регулярних занять чи тренінгів, а вдосконалюють свою педагогічну компетентність у зручний для себе час та у зручному місці;
- паралельність: навчання батьків-вихователів здійснюється одночасно з їх професійною діяльністю в ДБСТ, тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності;
- велика аудиторія: одночасне звернення до багатьох джерел інформації великої кількості батьків-вихователів ДБСТ; спілкування, за допомогою телекомунікаційного зв'язку, об'єктів соціально-педагогічного супроводу ДБСТ між собою та зі спеціалістами;
- економічність: ефективне використання технічних засобів, концентроване й уніфіковане представлення інформації, використання і розвиток комп'ютерного моделювання повинні покликати оптимізувати витрати на підготовку батьків-вихователів ДБСТ;
- технологічність: використання в соціально-педагогічному супроводі ДБСТ нових досягнень інформаційних технологій сприяє входженню батьків-вихователів у світовий інформаційний простір;
- соціальна рівність: рівні можливості одержання інформації і консультацій у всіх батьків-вихователів незалежно від місця проживання, стану здоров'я, соціального статусу та ін.;
- нова роль соціального працівника / педагога: використання інформаційно-освітнього порталу у соціально-педагогічному супроводі ДБСТ розширює і оновлює роль соціального працівника / педагога, робить його наставником-консультантом, який повинен постійно розвивати творчу активність і підвищувати кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій;
- позитивний вплив на батьків-вихователів: підвищення творчого та інтелектуального потенціалу їх особистості за рахунок самоорганізації, задоволення прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення.

На нашу думку, обсяг цільової аудиторії, яка залучена до роботи інформаційно-освітнього порталу на пряму залежить від його змістовності, цікавості, чіткої тематичної орієнтації, зручності. Тому, при розробці змістовного наповнення нашого інформаційно-освітнього порталу ми особливого значення надавали його структурі.

Структуру інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів ДБСТ спрямованого на розвиток їх педагогічної компетентності у процесі соціально-педагогічного супроводу, на нашу думку, доцільно представляти в таких розділах:

- головний (презентаційна інформація про портал; анонси; новини; фото- та відеогалерея; контактні дані);
- психологічні особливості дітей (немовлята; діти дошкільного віку; діти молодшого шкільного віку; підлітки; діти старшого шкільного віку; студенти; діти-інваліди; діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; діти, які зазнали насильства тощо);
- особливості освіти дітей (загальна середня освіта; позашкільна освіта; вища освіта; освіта дітей з ознаками обдарованості; освіта дітей з особливими потребами; бібліотеки);
- здоров'я і медицина (дитячі заклади оздоровлення; СНІД; туберкульоз; боротьба зі шкідливими звичками);
- організація дозвілля (культура; туризм; ігри; музика; книги; казки; спорт; мультфільми; галерея дитячого малюнка);
- педагогічна просвіта батьків-вихователів ДБСТ (діагностика; дистанційні курси; методичні рекомендації; спеціалізована література; психолого-педагогічні співтовариства)
- соціально-педагогічний супровід (дошка оголошень; інформаційно-методичні матеріали;

нормативна база);

- консультації фахівців (психолог; соціальний педагог; соціальний працівник; юрист; медичний працівник; батьки-вихователі – лідери груп взаємодопомоги);
- форум;
- корисні посилання.

Педагогічно доцільними формами діяльності інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів ДБСТ є: віртуальні психолого-педагогічні лекції; відеолекторії; колективне обговорення проблеми; групові та індивідуальні онлайн консультації; групові та індивідуальні онлайн бесіди; електронна пошта; Web-конференції, семінари; диспути; онлайн спостереження; Інтернет-анкетування; форум; соціальні акції; чат; опитування; гостьова книга; електронне листування. До методів роботи нашого інформаційно-освітнього порталу відносимо: розв'язування завдань на самоаналіз; активного пізнання; онлайнове психологічне тестування; аналіз документів; аналіз практичних дій; самоаналіз результатів тестування; ознайомлення з інформацією; реєстрація в самостійних каталогах, створення і ведення блогів; зняття психологічної дистанції; режисура контактів тощо.

На нашу думку, інформаційно-освітній портал, що досліджується, здатний частково виконувати такі функції соціально-педагогічного супроводу батьків-вихователів ДБСТ:

- інформаційну (надання батькам-вихователям ДБСТ необхідної інформації з конкретних питань виховання);
- мотиваційну (стимулювання у батьків-вихователів ДБСТ потреби набуття соціально-педагогічних знань з метою підвищення ефективності професійної взаємодії з дітьми-вихованцями);
- діагностичну (здійснення батьками-вихователями ДБСТ самодіагностики особистості з метою оцінки власних можливостей у розв'язанні конкретних виховних завдань, включаючи самоаналіз особистих рис і професійних умінь);
- навчальну (поглиблення знань, розвиток умінь і навичок батьків-вихователів ДБСТ, що необхідні для успішного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування);
- розвитку соціальних комунікацій (ліквідація напруженості, конфліктів, як в середині власне ДБСТ, так і з іншими соціальними інститутами);
- консультаційну (надання допомоги батькам-вихователям щодо конкретної виховної проблеми шляхом її спільного аналізу та пошуку можливих способів розв'язання, а також шляхом актуалізації педагогічних здібностей батьків-вихователів);
- координаційну (залучення інших спеціалістів для профілактично-корекційної роботи з батьками-вихователями ДБСТ).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, інформаційно-освітній портал для батьків-вихователів ДБСТ здатний забезпечити представникам цільової аудиторії: по-перше, оперативний доступ до науково-методичної інформації з питань виховання дітей; по-друге, інтерактивний режим отримання інформації про заходи Центрів соціальних служб, які проводяться у процесі здійснення соціально-педагогічного супроводу ДБСТ; по-третє, можливість широкого спілкування обміну досвідом з іншими батьками-вихователями ДБСТ; по-четверте, отримання в онлайн режимі консультації кваліфікованих спеціалістів (юристів, соціальних педагогів, соціальних працівників, психологів, медичних працівників) та ін.

Вважаємо, що розвиток педагогічної компетентності батьків-вихователів ДБСТ засобами інформаційно-освітнього порталу є організованою системою взаємодії суб'єктів процесу соціально-педагогічного супроводу ДБСТ, між якими створюється безпосередній нелінійний, керований професіоналами зв'язок через віртуальне інформаційно-аналітичне середовище, що працює на дистанційній технології з метою розвитку у батьків-вихователів: прямої педагогічної мотивації та системи ціннісних орієнтацій, які зумовлюють педагогічну спрямованість їх особистості; особистісних якостей, які характеризують їх як вихователів;

науково-теоретичних знань, що необхідні для успішного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; умінь застосовувати знання та оперувати фактичним матеріалом у конкретних умовах життєдіяльності ДБСТ; здатності до емоційно-вольової саморегуляції і рефлексії процесу та результату виховної діяльності.

Підсумовуючи, вважаємо за необхідне підкреслити, що інформаційно-освітній портал для батьків-вихователів ДБСТ є засобом розвитку їх педагогічної компетентності в процесі соціально-педагогічного супроводу ДБСТ, який, перш за все, спрямований на зміцнення традиційних форм і методів супроводу, а не на їх заміщення. З'ясування місця інформаційно-освітнього порталу для батьків-вихователів у процесі соціально-педагогічного супроводу ДБСТ становить перспективу подальших розвідок у даному напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Задорожна Н. Т. Технологічні основи створення та підтримки порталів [Електронний ресурс] / Н. Т. Задорожна, Т. Г. Омельченко // Інформаційні технології і засоби навчання/ – Випуск 1. – 2006. – Режим доступу до журн.: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em1/content/06zntppb.html>. – Назва з екрану.
2. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»: [остання редакція від 09.01.2007 р.]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/537-16>. – Назва з екрану.
3. Кадемія М. Використання інформаційно-освітнього порталу у вищих навчальних закладах / М. Кадемія, С. Петрович // Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-методичний журнал. – Львів: 2012. – №1. – С. 141-148
4. Калюжна Т.М. Організаційно-педагогічні умови застосування освітньо-наукового порталу в системі екстернатної підготовки фахівців у технічному університеті: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 / Т.М. Калюжна. – К., 2009. – 183 с.
5. Ковтонюк Г. М. Роль освітніх сайтів у самостійній пізнавальній діяльності школярів та майбутніх вчителів [Електронний ресурс] / Г.М. Ковтонюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_24/rol%20osvitnix%20sautiv%20y.pdf. – Назва з екрану.
6. Лист Міністерства молоді та спорту «Щодо стану влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до сімейних форм виховання» від 04.08.2010 № 20/9130 [Електронний ресурс] // Державний департамент з усиновлення та захисту прав дитини: офіц. сайт. – Режим доступу: <http://www.ditu.gov.ua/support/10191>. – Назва з екрану.
7. Осадчий В.В. Педагогічні засади професійного консультування молоді засобами Інтернет: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В.В. Осадчий. – Вінниця, 2005. – 21 с.
8. Осадчий В.В. Передумови та технології створення освітніх Інтернет-ресурсів [Електронний ресурс] / В.В. Осадчий // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2009. – № 22-23. – Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Pipo/2009_22-23/09ovvcfi.PDF. – Назва з екрану.

Л.И. ПОНОМАРЕНКО. ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПОРТАЛ ДЛЯ РОДИТЕЛЕЙ-ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДЕТСКОГО ДОМА СЕМЕЙНОГО ТИПА КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ИХ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ

Резюме. В статье проанализирован информационно-образовательный портал для родителей-воспитателей как средство развития их педагогической компетентности в процессе социально-педагогического сопровождения детского дома семейного типа.

Ключевые слова: педагогическая компетентность, информационно-образовательный портал, родители-воспитатели детского дома семейного типа, социально-педагогическое

сопровождение детского дома семейного типа, информационно-образовательный портал для родителей-воспитателей детского дома семейного типа.

L.I. PONOMARENKO. AN INFORMATION-EDUCATIONAL PORTAL FOR PARENTS-TUTORS OF THE FAMILY TYPE CHILDREN'S HOME AS A METHOD OF THEIR PEDAGOGICAL COMPETENCE DEVELOPMENT

The summary. The article under review deals with the information-educational portal for parents-tutors as a method of their pedagogical competence development. Much attention is given to the information-educational portal in the social-pedagogical support of the family type children's home process.

Key words: *pedagogical competence, information-educational portal, parents-tutors of the family type children's home, information-educational portal for parents-tutors of the family type children's home.*

Одержано редакцією 27.02.2013 р.